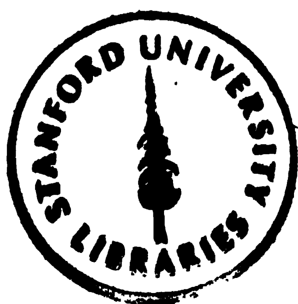
SCHEFFELA
ŽALMY Z HÔR

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

ŽALMY Z HÔR.

BÁSEŇ

Jozefa Viktora Scheffela

poslovenčil

VAJANSKY.

V Skalici,
tlačou Jozefa Škarnicla.
1876.

ŽALMY Z HÔR.

BÁSEŇ

Jozefa Viktora Scheffela

poslovenčil

VAJANSKY.

V Skalici,
tlačou Jozefa Škarnicla.
1876.

Kdo namáhavou duševnou prácou zmorené čuvy svoje vystavil bezprostredniemu vplyvu svobodnej, velkolepej prírody, kdo po prestátych bojoch vniutorných i zovniutorných utiekol sa v svätú tišinu hôr, a pocítil v jích sviežom, zelenom lône posilňujúce vanie hôrského vzduchu, ten s potešením prebehne nasledujúce riadky slavného nemeckého básnika.

Rezniansky biskup z času, padajúceho medzi sťahovanie národov a križiacke války, zanahá chrám i palác svoj, a spieva obkľúčený divokou horskou prírodou tu preložené spevy. Jeho zbožná, kresťanskou vidiňou sošlechtená duša počúva tajomnú tepnu stvorenstva a cíti v každom jej úderu všemocnú ruku božiu. Ale rozhranie, deliace dobu pohanskú od kresťanskej nepomknulo sa ešte ďaleko behom času. Len nedávno ešte kácala sekera blahozvestov bohom spásam zasvätené stromy a žertvohojné oltáre; a preto šumejú dušou osamelého biskupa úpomienky starej viery, najmä tam, kde jasnú jeho mysel zaťáťoluje vniutorná úzkosť, zapríčinená desnými zjavy prírodními. Ajhľa jak hlboká pravda väzí v takomto ponímaniu tehdajšieho veku. Keď ľud náš až do dneška

skáče cez ohne Vítové, pamätá Moranu a bohuje v mene Perúna — jak blízko je, že na počiatku veku kresťanského aj v hlavách tých najosvietenejších, u viere utvrdených mužov blysly časom postavy z prestola shodených bohov.

Vehlasný pôvodca básne tejto vžil sa celkovite v časy stredoveké, a nevyťahuje na svetlo soschlé múmie, ale otvára genialnou rukou básnickou hrobky zašlosti preto, aby vlial v žily tam driemajúcich ľudí živú, čerstvo sa prúdiacu krv. Kedy že zavíta buditeľ takýto v Tatrách?

So zvláštňou laskavosťou a nezištnosťou dovolil mi pôvodca poslovenčiť daktoré jeho diela, a ja počínam so Žalmámi, na objem najmenším to jeho výtvorom. Na koľko sa mi podarilo preobliecť dietko germanského ducha v rodné naše šatočky, a na koľko zaostáva preklad za pôvodninou; nech rozsúdi umné obecenstvo slovenské.

Jestli ale lístky tieto skromný príspevok poskytnú k dôkazu, že reč naša ľúba slovenská dosahuje, ba niekdy aj presahuje vysoko vzdelanú a cez mnohé stororočia tríbenú mluvu germanskú, tak som sa netrudil celkom na darmo. Nezdar v tomto smere padá iba preklavateľovi za väzy, lebo reč naša i čo do sily výrazov i čo do príjemnosti zvuku, vydáva živé svedoctvo o veľkých duševních schopnostiach, na teraz dekrétami z povrchu zemgule sfúknutého slovenského národa.

Y.

Žalmy z hôr.

Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem.

Esaias 52, v. 7.

Kdo peje?

Jedlinou šumí žalm pokojný
Spieva ho tam muž bohabojný,
Čo pred devätsto rokmi práve
V Rezne v biskupskej žíjal sláve.
Z carských rozoprí, z panskej zlosti
Ušiel do alpskej samotnosti:
Bo keď nenávisť zbraňou vláda
Mudrc útechu v horách hladá.
U Plesa chrámčok jeho stával
Zná ho pútnikov zbožný nával —
I kdo odpustok neželá si,
Naň v Sokolicách spomína si.

I.

Vyjäzd.

. . Memet in ardua fixi . .

Vyjäzd.

Rúťomilovná hruď, zkúšaná v búrach,
Otvrdlá bojom, a vzdor tomu často
Hanblivou drobená malomyslou:
Zaplesaj vďakou
Pánu, jenž bezpečne ťa sprevádzal!
Tu s' našla pokoj, bezstarostné stány,
Tu v zdravej stráni,
Tu môžeš čestne obdržané rany
Vyhojiť v dumnej tichosti.

Skalný sa chrbát kolmisto váží,
Hatiac tok riavy i sňahu nával
Vôkol zátišia mojho.

Jaskyň nejedna
Vyhlodaná tam,
Modlitebníku to útulok chladný.
Od Plesa k horám v temnej skvelosti
Vinú sa lesy v osamelosti,
Chodník nevedie sem zradný.

Srub sa už dvíha, palác osadníka
Z obrovských klátov složený, a vôkol
V škulinách mächom vypchaný pilne.
Už čerstvou vlahou studienka krásna,
Strieborno-jasná,
Vlaží mu sparnom vypráhle ďásna —
Jak chutí nápoj — jak čuvy síli
Klčovníkovi, čo v pozdnej chvíli
Opiera baltu o lavku kamennú.

Hoj pústovníku Sokolčí: hor sa!
Biskupský klobúk, zlatom ťažký
I krivú hôl, i chrám svoj zabudni.

Svobodnou dušou vyleť do výše
Kde vetrík dýše,
Kde sa nad Plesom jastriab kolíše,
Nad smaragdovým v modrastej diali,
Obrubujú ho kľukaté skaly;
Hluk ľudstva tu nedesí ťa.

Jadrnou prácou, jadrným modlením,
Straš pokušenie, bojuj so zomdlením,
Čo hrozí v púšti samotným —
Brnkot včeličky slúchaj na kvetných
Lúkach prelestných,
A túž po múdrosti mädu.
Dych Všemocného nad krajom veje,
A keď sa v rukách Žaltár ti skveje,
Diabol i zlobozi zmiznú.

Pravdu pel David spevoumelý:
„Bár sa mhla bláznov husto chumelí
„Zorou ju slnko rozháňa —

„Ono vychádza jak ženich skvelý,
„Jak rek sa z behu svojho veselí,
„Oblesknúc vesmír —
„Nebesa slávu zvestujú Boha
„Dielo rúk jeho chváli obloha
„Deň po dni reč tú vynáša!“

II.

Búra.

Búra.

Zahučala búra,
Valí sa chmúra;
Viskotom vreskotom, besnotou desnotou
Víchor buráca,
Jedliny káca.
Rozsedlinámi srubových klátov
Dral sa mrazivý prievan, na posmech
Machom vypchaniu starostlivému.
I shnal mňa z lôžka. U dvier pústovni
Vlasmi i bradou vetrom vlajúcou
Klakol som zbožne, v pokornej bázni,
Lebo som poznal hlas Hospodina,
Ktorý u víchru, v hviezd jasnom kráži
Mocne sa vznášal.

I pravil ku mne:
„Dávno som od sveta účet nežiadal,
„Ponechal rastnúť burinu ľudstva,
„Sťa krovie hôrske — jedno pri druhom
„Dobré i zlé!
„Včul moja dráha búrou a vetrom,
„Včul moja vôla vydať znamenie:
„Nech pozná pleva, že je len plevou,
„By hnilí duchom, u viere padlí
„Pred Pánom zbladli.
„A jako teraz horámi búrim
„Stromom na postrach,
„Staré kácajúc, končiare mladších
„Trasúc a lomiac, až povzdychujú —
„Tak postihnem i ľudstvo tam dolu,
„Mestom i obcou desno zabúrim.
„I chrámov strechy, šindelokryté
„Vzdor spevom zbožným, vzdor prosbám vrúcim —
„Vzdor večnej lampe —
„Zvírim a zdrtím v prúdivom víchru.
„Bydlísk základy ztrasú sa biedne —

„Že stôl hýrivcov sprašti a z výše
„Džbán vínový pijanovi na hlavu padne.
„Pokoj vypúdim z noci snosladkej;
„A kdo ku lôžku túžobne chváta,
„Tomu ztroskotám milenú posteľ
„A poľahodu nočniu zabránim.
„Vodstvo i rieky rozoriem zhubne,
„Že lode; z výšky vírivej vlny
„Smičené, v marné mrvy sa zdrtia.
„Príjď navštívenie na chatrč, palác,
„Príjď navštívenie na hrad, tvrz, pevnosť!
„V oblakoch sídliac spatrím zdí žulných
„Ocimburenú väž, sťa opilca
„Z boka na bok sa potácať,
„A potom dutým, úmorným buchom,
„Zrútiť sa v suchú priekopu hradnú.
„Kol ztroskotanej dvíha sa kúru
„Dusivý oblak,
„Z červotočiny prastarých trámov,
„Z hniloby dusnej, z práchniny vetchej.
„I vidím vetrom valiť sa chmúru —

„Vidím trasenie skazu a pád:
„Lež nermútim sa!
„Ďalej sa nesúc v pomste ukrutnej,
„Plesám vesele v síle mohutnej,
„Ja Hospodin!“

III.

Mhla.

Mhla.

Pane, duša mi v úzkosti tonie,
Sviera ju nočnie desenie;
V tmavých jaskyňách pridlho hniezdiac,
Odcudzila sa celkom života
Svetlu ľadnému.

Pane, ochráň mňa!
Zmútený v samoty sychravom dechu
Volám: daj sily, poprej útechu,
Bo strachostlivé, chabé zúfalstvo
Muža nezdobí,
Na kňazstvo Tvoje čo nároky robí.

Čo chcete so mnou,
Vy, čo príšerno z Plesa šumíte,
Mrazivým šerom asyl môj obletujúc;

Bledistá, hnedistá
Blúdivá, lúdivá
Šumivá, chmúrivá
Mlhová čeľaď?

Pane, nauč mňa modliť sa v šeru;
Nočnie fantasmy na mňa sa derú
Ducha mi berú.
Uč mňa modliť sa modlitbu Tvoju
Ktorú s', nám rovný putujúc svetom,
Z hory naučil cirkvičku svoju.
Beda, úzkosťou dlávená duša
Ledva že slova Tvoje vie šeptať,
Ledva tú jednu prosbu vyjektať:
„Neuvoď nás v pokušení.“

Hľa — tá mrákava!
Hľa tmomilovné, chmúrne postavy
Siahajú, ťahajú od Plesa sem.
Prešumia jedliny, prešumia lúku —
Kalia sa, valia sa

Jak by ma hladaly, sem v úzku stráň.
Zpátky, ach zpátky navlhlý dym,
Čiernoduchámi k rozkoši čiernej
Dobrému čudesne fúkaný v tvár!
Úzkostne objímam peň drevokríža.
Dušo, čo hútaš?
Oj húta o žravom samoty bôlu.
Húta „Nač mňa sem bláznivosť sviedla
„V úžasné mlhových strašidiel siedla
„Kde vyschly všetkého pôžitku žriedla.“

Oj Rezno! žehnám ti i klajem!
Nemal som v tebe čo milé Bohu,
Ľudom prijemné?
Nemal som skvostne staväný palác,
Bliskavý dvor, posluhov ochotný zbor,
Junáckych jazdcov, bohatýrov?
Či nezdobila infula strojno
Hlavu blädnúcu šedinámi?
Nepožíval som úctu a slávu
Vojvodom rovný, kráľovi priateľ

Cárom začasto vyžiadaný radca?
Prečo že váham zpiatky sa vrátiť,
Zpiatky do sveta, v ligotný skvos!
Jímž vládne mocný ducha bystrosťou
Jímž iba slaboch opovrha!

Beda! mhly hustnú, zázračne hustnú,
Asnáď dnes Mlhomuž v mrákave krepčí
S Mlhopannou a celou družinou svojou?
Zajác jím varí, líška jím škvarí?

Hľa tá mrákava!
V dáždivom šeru gúľa sa lesom,
Nie slabo sa vlniac
Lež celkom ho plniac
Hustým, príšerným, netrebným kúrom!
Ten lozí, plazí sa jak vrah úlisný
Podlíž stráni;
Posledniu potechu oka mojeho:
Stromov tônistých zelený svit,
Zhasil, zaplúžil,
Vesmír v úmornú šedosť pohrúžil.

Sotva u výše, kde vánok dýše
Chumel sa stratí, nová sa hatí;
A nové sbory letkom ženú sa,
Za predošlými.
Hoj jak sa tmolia, hrajú a blížia;
Už voj mlhový vniká v útišia
Mojeho kútik, z tisíc stran,
Už plní srubu mojeho stán.

Temné mocnosti
Nočnie bytnosti
Zaklínam vás!
Čože vás pohnalo v Sokolie hráz?
Keď chcete vojnu, hladajte výchor
Čo vašu šiju ohýbať ľúbi;
Rujte, tumlujte, pasujte sa s ním —
Nie so mnou!
Nadarmo! Má kliatba nezdolá vám!
Sápu sa, driapu sa
Šíria sa, čmíria sa
Hýrením, vírením krúťa sa v roj,

Čeliadka bez počtu, bez konca voj!
Vidím vás letieť vlnením bujným,
Vravte — vy s vaším búrením rujným
Znám-li vás?
Mlčia a krčia
Oblädlé hlavy
Škúlia, a špúlia
Tváre — a miznú.

Kdo vaším majstrom?
Ste snád duchovia v nerest upadlí
Sosnulých, hriešne, bezsenné duše
Túžiac bolästne po spáse neba?
A či ste súveké, žijúce tvory
Čarovným zmenené prutom v potvory,
Bosorkou dajakou trestaní ľudia
Čo v rúchu súmračnom horámi blúďa
Čo sa tumlujú v ohyzdnom davu
Bohu na príkor, čertu na slávu?

Tlstnú a hustnú —
Stoj čeľaď pekla:

Kam že sa rútiš bez odpočinku?
Kam že tá žena bujno sa roní
Na bielom, divoko frčiacom koni?
V mhlu zahalená,
Fáťolom krytá,
Tvárou odo mňa preč odvrátená.
Ramenom chlipne už mňa napáda
Jak by mňa ku sebe do sedla ráda?
Si snáď Vychroňka, čo z diabla moci
Koňmo harcuje o Jánskej noci?
Snáď od Dunajských nižín sem letíš,
Kde sestry tvoje ku mne sa tisly,
Keď som bol hosťom hunského kráľa
Keď deva švárna so mnou sa hnala,
Koňmo u boku mojho jazdiac!

Čo hvízda výchor? Komu sa smeje?
Čo šušká: „žena, láska, nádeje."
Nemožno zdolať, nemožno!

Beda, prebeda víťazia mamy..
Na pomoc na pomoc! súdruzi — rata!!

Otvorte kaplnky posvätne vráta!
Ťahajte povrazy bite na zvony;
Nech miznú pred hranou pekla daemóni.

Vlhkosť jasenných mrakov mi ssáje
Pokonnú silu;
Myšlienka nesvätá dušu mi súži,
Srdce za briešnymi chtíčami túži,
Uhaslá palčivosť kosťami hára.

Ušanuj mňa
Neočuj mňa
Nezaklň mňa
Valandina
Čertbohyňa,
Príšerný vlkolak, dušu čo dlávi
Desná upomienka pohanskej slávy!
. . . „Pane, neuvoď nás v pokušení.“

IV.

Slniečko.

Slniečko.

Sokolíc pústovník, zaobuj nohy!
Zanechaj stány,
Slnko sa usmieva na nebies báni.
Po mlhách vlnivých, šedosti tajnej
Nebesá skúpané v rosičke rannej
Žiara sa zmladené v modrote bájnej.

Hor sa a von sa! v slnkovú jasnotu,
Rušaj cez horu i skálie mächové
Ta, kde cez potemných pňov rady štíhle
Dialnej sa vodičky pablesky derú:
Hoj ta k jazeru.

Biskup,
Trebárs aj samotno v pustine sedí

Rád si na dajakú korisť zasliedi,
Keď nieto duší,
Nech aspoň na pôstnom stole nechýba,
Ryba.
I Peter, kým duší rybárom stal sa
So sieťou zaoberal sa.

Sem siete, povrazy!
Zaveslujeme k červenej skale,
Či sa na údicu, tam naladenú
Korisť nechytla.

Zo skalnatého úkrytu tiahnem,
Pozorno k zálivu jazera zahnem,
Kde v tajný útulok člnok sme malý,
Dielo to rúk naších, v šústie skovali —
Čln jednoduchý.

Nik nám ver nezazlí, že veľa vkusu
Nachádza pri loďke z jednoho kusu;
Ani že marnosťou vedená ruka,
Kresala loď túto z buka.

Peň sme len drsnatý zoťali v lese,
Sekerou vyťali jadro —
A už nás koryto bukové nesie.
Nenajdeš okrasy strieborné, zlaté
Na hrubo zkresanom kláte;
Rakve sa podobá lodička naša
Čo nás cez jazero volne unáša,
Bez sťažňa, kormydla, bez rezby umnej,
Kníše sa po vode šumnej.
Drsnaté veslo sme pripäli správne
Drsnatou húživinou z vŕby.

Vitaj mi, vitaj samotné Pleso!
Neobydlené, neoplavené,
Venčené do kola vysočinámi.
Zrkadlo potemných jedlín:
Vitaj mi Pleso! Súcitne badám,
Jak vlna tvoja v panenskom studu,
Zdráhavo sa otriasa,
Že z člna vládneho cudzinec krutý
K službe ju núti.

My ľudia sme ti tu zriedkaví hostia,
Ešte nás nezná zverina hôr tvých,
A práve preto, že nás nepozná:
Nebojí sa nás!
V skalnej škuline na nábreží
Sedí na vajciach kačka divoká,
Nevzlietne trepotným krielcom,
Sotva že hlavičku ochocholenú
Pyšno na plavca obráti.

Spievaj svoj chválospev, pútniku voľný!
Vesluj a spievaj ho z jasotnej hrudi,
Až duchov jazerných zo sna zobudí —
Pod vodou i nad vodámi,
Nezvyklých ľudskému hlasu.
Hosianna!

Vďaka buď Pánu!
Jenž mi tu viac moci, bohatstva dáva,
Jako tam v doline v brokáte zlatom,
Úradu mojeho blískavá sláva —

Kde dvoraninov sa početné tlupy
Povlekonosičných rojily kol mňa —
Starosťou pastierskou uhneteného.
Čoby mi prospelo, keby hôl krivú
Moju, trojnásobná zdobila vláda?
Keby aj Morava aj Česko strojné
S národom Slávie polopohanským,
I Praha Vltavou vlažené mesto,
I tvrdý Vyšehrad
Koril sa pred mojou mocou?
Či tu nekráčam v ochrane Pána
Kňaz i kráľ v jednom,
Cez milé pobrežnej húšťavy tône?
Nassájem túžobne dýchaním voľným
Slnka lúč zlatistú, modrotu neba!
I jedlín zápach posilňujúci?
Necítim v samotnej dvojmluve s Bohom,
Jak duša moja sa zotavuje,
Jak v zráste mocnom sa šíri?
Ona sťa motýlok zrajúci v kukli,
Kriedelkom radostne potrepkáva,

A stenou telesnej skrýše
Ľahúnko kníše —
Tážuc sa: „Hoj kedy vznesiem sa vzhúru,
Nesmrtná bytnosť,
Vzhúru, ta v Aeter, v ústrety svetla,
V krasotu, čistotu?“

Ľahodno vesluj!
Už si u päty Červenej Skaly,
Ktorá sa širokomohútnym čelom
Hrozebno v jazero díva.
Jako tá včelička na lístku z lipy
Plavíš sa, pútniku vodstvom;
Nad hlavou visia ti v ťarche ozrútnej
Balvány skaly mohutnej.

Skalino neschodná, zopnutá nad Plesom
Nevyzraď nikomu kde som,
Nevyzraď že hore, v úskalí tichom
Kde vônné byliny kozička hladá
Srub sa ukrýva,
Nevyzraď kdo v ňom prebýva.

Spievaj svoj chválospev pútniku voľný!
Vesluj a spievaj ho z jasotnej hrudi,
Až duchov jazerných zo sna zobudí —
Pod vodou i nad vodámi,
Nezvyklých ľudskému hlasu.
Hosianna!

Na zdar! hľa znamenie prajné sa stalo:
Pleso zakvitá!
Hravým vetierkom schytený prášok,
Kvet to voňavý jedlín tôňistých,
Zpŕchol z vysoka
Žltým jak syrka fáťolom barviac
Temnozelenú jazera plochu.
Vyhni že čln môj, vyhni že trochu,
By tvoje veslo, kvet neroznieslo;
Nech kvetná vlnka, okolo člnka
Prorocky o prajnom výsledku žblnká.

Včul sa podívam k údici mojej
Ktorú som lákadlom opatril chutným
A sveril hlbinám mútnym.

Hľa, hľa, provázok napnutý mocne —
Pästi sa prieči,
Ťahaj pústovníku, ťahaj jak svedčí,
Vytiahneš na isto potvoru hodnú
Čo kúsla hladovo v údicu svodnú!
Aj, tlama zubatá z hĺbky sa dvíha
Hlava šupinatá v slnku sa mihá —
Bleskotom, leskotom —
Hojho! lodičko rozkolimbaná
Útiš sa!
Prekliata obludo hlbočín čierných,
Striebrom ošupený pán vôd jazerných,
Čo špúliš papulu, čo trepeš chvostom?
Stvor vlnorodý, včul mojím si hosťom,
Kdo je tu pánom,
Já či ty?

Utíš sa lodičko rozkolimbaná,
Mocnejšie potvory zmôhol som v boji
Nežli je táto.
Počkaj nezbednico, darmo sa hádžeš.

Pán Bôh je s námi. Už je zkrotená
Ryba nad všetky
Ryby, čo lahôdka vysoko ctená,
Ledva ju na chrbát vkládam
Ledva ju hor vrchom teperiť vládam.

Bože náš! Ty svojich neopúšťaš,
Na vode i zemi pomáhaš nám!

V.

Výlet na Ľadovňák.

Výlet na Ľadovňák*).

Kade si blúdil pútnik Sokolčí?
Čelaď sa tvoja už o teba bála,
Chyža ti zamknutá v nemote stála,
Dym strechou tvojou nevynul sa.

Vnikol som v Turovho úskalia tajnu,
Skusil som ľadových svetov moc bajnú
Počujte čo uzrelo zvedavé oko:

Podošvu klincami z ocele podbitú
V rukách hôl končitú
Vyšiel som na obra hôr tých čudesných;
Duša mi svattosťou plála
Zem s lesom, s lúkami do hlbín desných

*) Ľadovňák = Gletscher.

Miznúť sa zdála,
Vzdor nebu modrému vôkol mňa viala
Zimy mrazovitá spústa.

Pramoc, čo niekdy si hladala priechod,
Preboriac hrmotne zemgule kôru
Stvorila hrebene, sedliská, stráne,
I nakopila jích krížom a krážom.
Bez stromov, bez bylín bezbarvé steny
Čnia tam rozorané rozsädlinami
V nahote smutnej.
Len zriedka skáče tam kamzík bojácny
Zriedka ta zalezie mrmlavý medveď.
Jak svit mesiaca, sňahom sa večným
Belejú končiare vysočín nebotyčných.
Lúč slnka plamenná nevládze ztopiť
Sňažný jích pokrovec,
Blesk sa za bleskom naspak odráža
Soslabený:
Ĺahodno dotkne sa sňažného rúcha
Ĺahodno vykúzli obláčky riedke,

Tie dmú sa vlnivo
Tie lnú sa lenivo
Jak by to sny boly večného sňahu
Čo tu spí večitý, studený spánok.
Potom sa zdvihnú v krištálny aeter,
Obtiahnu fáťalom priehladnym tenkým
Šedivú, ctihodnú hlavu výšiny.

Tam v nižšej ríši
Kde úzke rokle sa v doliny šíria
Sňah večný divnou sa podobou liší
Od svojho vyššieho brata:
Vodámi presiakly,
Topivým nádychom slnka dotknutý,
V noci zas studeným mrazom zkriahnutý:
Celkom na ľad sa premieňa.
Skvostne a pevne sťa pancier mocný
Sťa jasný pancier z drahého kovu
Objíma ľadovňák kolkol obrovu
Mohútnu hruď i chrbát žulopevný.
Upomenul mňa na zakliate more,

Čo mocou čarovnou v búrke a vychru
Obra ozrútneho dechom ozrútnym,
V najvätšom vlnení razom skamenelo.
Miesto vln húpavých,
Vidím tu rumy len, hĺbky a pukliny
V úžasnom neriade ťahať sa v doliny
Tam ostré ihlany, tam hrany, balvány,
Tam desné trhliny zývajú na mňa.
Beda pútníkovi, keď sa dnu zrúti.

Pozor že! Hôl moja pomôhla v skoku
Cez mnohú trhlinu strmohlbokú.
Jak baník skúmavý do temnej šachty
Vnikal som do útrob ľadu.
Ej veru cesta to mrzká a klzká.
Odtok vôd pohorských viedol mňa k miestu
Kde ľad rozpuknutý v jaskyňu divnú
Mňa zvedavého pripustil.
Vkročím; i stál som v kríštálnom chráme
Nad hlavou sa mi v náramnej výške
Klenula baňa velebná

V priezračnej jasnote.
Steny sa pnuly v dúhových barvách
V barvách menivých rannej rosičky;
Svetlom zjasnené jásaly pestro
Raz modrom azúra, raz v rudom plameni.

„Pútniku postoj! slož ruky zbožné,“
Tiško zašeptám:
„Takýto zázrak si neuzrel ešte
„Na púťach storakých, konaných svetom.
„Hádanku spatril si stvorenstva mnohú,
„Modli sa Bohu
„Že nové čudesá uzrieť ti dáva“.
I stal som oviatý prievanom čerstvým
V trasbe pableskov modrastých vnorený
Sám a sám, jak iných svetov zjav —
Vôkol mňa šumely pleskotné kvapky
Slinúce z podlahy časomerne.
Z nenábla v kvapkáni, v podzemnom ruchu
Duma prepodivná zkrsla mi v duchu
Oko sa stratilo v modrastom lesku.

I zdálo sa mi: vo vlnivom tanci
Postavy z rozsadlín stinné sa tisnú:
Panny to ľadové! Piesne jích čul som:

„My sme tie staré vždy jaré a bladé,
„Čo v nemom, priezračnom bývame ľade
„Poď, vysvoboď nás Vajane!
„Pravekov zákon nariadil niekdy
„Aby sme ochrannou vlastnosťou ľadu
„Tužily zem ešte mladú,
„By v našom pancieri stiahnutá snila
„A tak sa k budúcim bojom sílila.

„Zlomená už naša moc, naše právo
„Shodené z prestolu. Nevladaríme
„Tak niekdy v rovinách. Príroda hrdá
„Z dolín nás vytisla na pusté brda.
„Tu smieme sprevádzať div ľadotvorný
„Na znak, že králil raz svetom
„Ľad krutý i mráz bylinoborný.

„Pomni človeče,
„Čos jak krepelka vyrazená z kŕdla
„Až k nám zablúdil:
„V prospech, k zveľatku Vášho plemena
„Niesly my ťažkej práce bremena,
„A nie bez závisti
„Patríme na Vás, jak v kyprom poli
„Mocne vladaríte po svojej vôli
„Hneď mravom jemným, hneď vzdorom krutým
„Smiechom i plačom, záštou i láskou.

„Už čas k odchodu smrtelný tvore
„Nebav sa ďalej na našom dvore,
„Dýchanie živého jak oheň nás páli.
„Ty viacej nežli my vo svete platíš
„Pokým sa od Boha neodvrátiš.“

Jaskom modrastým, tajuplným
Takieto spevy, nôtily ľadové devy.
Mráz dral sa drzý cez súkno kutny

I zbudil túžbu po návrate,
V hrudi otrasenej bázňou.

Opravdu, už čas bol zrýchliť kročaje;
Bo na hrebeni ostrom pohoria
Čo visí šikmo nado priepasťou
Jak striebrokutej pavezy okraj,
Orol úderom ražných kriedel
Hladko naviatý snážok rozvýril.
Ten sa sosypal opachou príkrou
A strhol sebou zas nové sňahy,
Zrnko za zrnkom mlelo sa rýchle —
I sriastly prášky v massu ozrútnu
V gúlaní, šúlaní razily drahu,
Hrmely roklami, pluily pukliny
Dunením ozorným rychlosťou strely
V smrži a krútňave
Lavína záhubná hnala sa v doliny.
Pád jej horámi hukotal desno
Praskotom, treskotom lomcoval v roklách
Ozvenou sedmorakou, —

Tu zhrmel — i dunial
Tichšie a tichšie —
Konečne v skoku v priepasť hlbokú
Stichol.

Lež mňa zachránil Otec nebeský
Zdravý som prestál nebezpečenstvo.
Prv než som opustil ľad zkazonosný
A barvohojných čarokrás kúzla:
Tajným súvisom myšlienok mojích
Iný mi dušou obrázok blisol!
Obrázok z drahej domoviny.

Tvár nemluvniatka kynúla mi,
Ktoré som spatril na rukách dojčiacej matky
Niekdy v Rezne, u brány hlavnieho chrámu.
Odznel bol už antiphon večernej služby,
Organa prísny hlas pokonno
Klenbou velebnou zaznieval.
V chóre sa pozdvihli kapitulníci
Žaltáre klapotom pozatvárajúc

Tiahli, jedon za druhým vážne z chrámu.
Ja sám, čo biskup i najvyšší pastier
Stredom kostola k bráne som kráčal
Kropiac kol seba svätenou vodou,
Udeloval som ľudu požehnanie.

Tam v tôni štíhleho stĺpa
Kľačala chudobná, nestrojná žena
S deckom na ramenách.
Ajhľa to dieťa rúčky složilo,
I pozrelo na mňa dvakrát, i trikrát —
V jemnom úsmevu . . . pohľad ten letel
Z čistej hlbiny mladistvej dušičky
I vryl sa večne v dušu moju —

Na pohľad tento spomenul som,
Na jeho nevinnú síliacu vládu
Keď som sa dol vrchom skalámi driapal
Lavíny durkotom obkolesený;
O tom usmiatom dieťuriatku,
O tej tváričke dobrotyplnej

Dumal som aj potom, keď sňažný dedo,
(Jak ľud žartovno nazval Ľadovňáka)
Za mnou už ležal v skalnatej rakvi
Sňahu úmrtnou pokrytý rúškou.

Predo mnou, čo pozdrav z ríše svetla
Prvé som bylinky spatril
V úbočiach nedávno len ľadom pokrytých.
Ony tam stály na rozhraní
Medzi životom i ľadu mrtvotou zmeravenou.
Mach i lišajník žlknuly miestom —
Kosodrevina v plazivom zraste
Klukaté rasochy po zemi tiahla,
Kolo nej kvietka — jimiž rada zdobí
Šumná pastierka klobúk i vlnivý
Živôtok, pejúc horskú pieseň:
Čučoriedka to, i vres i ruta vrchorodá,
Lomikam i odolen pobelasý
I kráľovna všech, drsnatolistá
Rúžička alpská, beztrnistá.
Už aj motýlok jasotal krielcom —

Už aj včelička spevom brnkotným
Vítala slnka hrejúcu vládu.

I pocítil som stvorenstva vlažný nádych.
A jako hlások tamtoho decka
Jásalo vo mne po ľadovej púti:
B ô h j e ž i v ô t,
B ô h j e l á s k a!

VI.

Lúčenie.

Lúčenie.

Rok sa už končí v mraživom váni,
Už nás pred zimou srub náš nechráni.
Ľadové cincúre visia zpod strechy.
Z brván podlahy sliznú kropaje
A spiacich mužov burcujú zo sna.
Hor sa družino, opusťme výšiny
Tam v záveternom útišiu doliny
Hľadajme prístrešie pohostinské!

K tomu nás núkala obloha včera.
Strašlivý oblak hustou čierňavou
Chúlil a chmúril sa nad jazerom
Bez prestania.
A čo k nám v jaseni zriedka chodieva
Letniemu čo sa len sparnu darieva:

Z mrákav tých neskorá búrka
Hrmením zúrivým durká.

K tomu nás núkal i modroplamenný
Oblakov svit, i chmúrou sa hadiaci blesk,
Čo bije a nezapáli,
K tomu nás núkal aj hrmenia hukotný tresk.
Zimstrla mrazivá na horách králí
Štedrýma rukama sňahy nám valí,
Na brda vrchov i dolín palúky.

Včera sa ešte hora bohate
Rdela v zlatistom jasennom šate,
Dnes sa už kaboní otrchalá.
Moreno, už tvoju badáme moc;
Či je to pekne, cez jednu jedinú noc,
Toľko nám nafúkať pred dvere sňahu?
Až po kolena v ňom sa brodíme
A kým ho lopatou neodhodíme
Ťažko je raziť si drahu.

Hoj vrchy, doly, obraz zmenený!
V jedline, roklu našu čo rúbi,
Každý strom v novú šatu sa odial
Od päty až po vrcholec.
Na ratolesťach, predtým zelených
Trblietajú sa srieňové ihly
Dýchnuté mrazom krištalotvorným;
Pne, čo sa predtým do brunasta mihly
Obliekly plášť si bieloskvúci.

Odkvitlý palúk pod ťarchou stená;
Len kde tu čneje trávka zelená
Len kde tu kríčok,
Z bielej mrtviny hlávku vypína
A smutno vetrom opála sa.

A ty jazero,
Čos' cez dúbravy temnotu dumnú
Svitom zeleným prebleskovalo,
Povedz, čo sa to včul s tebou stalo?
Čo že sa mračíš v špinavom šedu

Jakoby zraku tvojho milostná
Vyhasnúť mala už blískavica!
Prečo sa vo tvojom oku,
Tam zpoza druhého boku
Vrchol hôr sňahom zapadlý
Viac nezrkadlí?

A čo sa stalo s vysočinámi,
Kam že sa podely pyšné jich hlavy?
Kde že je Bralo, Snežka a Baba
Kde Polana? Nevidno jích.
Miesto odvety kol hlavy mi letí
V hustej chumeli sňážkov roj —
Tie štípu sychravo čelo i líce
A premrzlého v srub zaháňajú.

Hoj jak ten výchor fučí a skučí!
Cez škáry, škuliny príbytku nášho
Sype sa zrnistý sňah jako sitom.
Strecha už praští. Deň v noc sa mení,
Oblak sa rúti na vetra peruti

Dolu k jazeru:
Chudiatko sňahom celé zavalí
Svit vody modrej zničí, zakalí
Prv lež sa zmrkne k večeru.

Nuže na nohy pústovná družina!
Rozlúčenia už bije nám hodina;
Opustiť milé musíme stány.
Vzdorovať ďalej nemožno zime,
Múdrejší ustúpi.
Dávno pred nami bača starostný
So stádom svojím bielorunným
Hole opustil suchotrávne..
Nerád sa púšťal dolu dolinámi
Fujary ľúbezný hlas, spiežových zvonkov ceng
Smutnejšie teraz zaznieval
Jako na jaro hore dolinámi.

Hor sa, dúchajte v premrzlé prsty
A berte skrovňučké náradie v koše,
Na chrbát noše.

Knihy, môj Žaltár, najdrahšie zbožie
Chrámčoka nášho malú okrasu
Oviniem súknom starostlive,
Sám ju ponesiem v ranci kožennom.

Včul vy kozičky, von sa z ohrady!
Cibuška, Rúna, Mrkota, Vranka
Aj ty Strakoša ostrorohatá.
Vospustno-veselá, trkavá čelaď.
Ty mekotnica
Ty maškrtnica,
Aj ty páriku kozlov počerných
Čo ste sa pásaly po grúňoch volne
Von sa, na dol sa! Vônné korienky
Zmyl vám už zo skál studený sňah!
Svobodu vašu zameniť nutno
Za dni hladové v pošmúrnej stajni,
Viem že vám bude väzeným smutno.

S Bohom pokojné pohorie alpské!
Požehnávam ťa chladná jaskyňo

Tichej zbožnosti mojej svedkyňo,
Požehnávam ťa Skalo Červená,
A porúčam ťa v ochranu Pána.

A ty srube môj z jedlín staväný,
V ktorom sme sebe verní i Bohu
Ďaleko od sveta divých podlostí
Žili v tichosti:
Stoj pevno v chujave, mrázi i odmäku
Stoj pevno v prívalov hukotnom náreku!

Vytrvaj statne hôrsky môj palác
Milené pútnika útočište.
Pozdvihnem ruky :
„Požehnaj Hospodin základy tvoje
„Požehnaj steny tiež, prah i podvoje.
„Požehnaj strechu.
„Nech nočných strašidiel príšerné hajná
„Keď svieti mesiaca lampada bajná,
„Nevniknú v siene samotné —
„Pretrvaj zimou zmrtvený čas.

„Navštívit smie ťa len vetor a mráz
„A havran koristobažný"

Tys nám bol príbytkom, chrámom i hradom.
Včul tvoje ohnisko stáť bude ľadom,
Poslednú shasli sme iskru.
Avšak čo roztrhla Morana desná
Spojí zas kvetnatá Vesna,
S Bohom teda, do videnia!

DATE DUE
